

Aphrodite in het prikkeldraad

LEVEN EN LESGEVEN OP CYPRUS

Terwijl historisch Nederland beschaafd discussieert over de keuze van de kenmerkende aspecten bij de tien tijdvakken, de canon en de nieuwe examens, worstelen collega's elders in Europa met meer ingrijpende zaken. Neem Cyprus, waar VN-blauwhelmen de vrede bewaren tussen Griekenland en Turkije. Hoe is het om geschiedenisleraar te zijn op dat verdeelde eiland? Hoe ga je tijdens de lessen om met de recente, pijnlijke geschiedenis die nog steeds sterke sentimenten oproept? De auteur sprak daarover met de Grieks-Cypriotische Chara Makriyianni, een lerarenopleider uit Nicosia.

Onder leiding van Makarios III namen de Grieks-Cyprioten de strijd op tegen de Britten. 200 gewapende guerillastrijders namen het op tegen de ruim 30.000 aanwezige Britse soldaten...

Maar weinig landen kennen zo'n turbulente geschiedenis als Cyprus. Gelegen in het uiterste zuidoosten van de Middellandse zee bleek de strategische ligging van het eiland tussen Europa en het Midden-Oosten te werken als een magneet. Een lange stoet immigranten, kolonisten, veroveraars, handelaren en bezetters heeft zich sinds de oudheid op Cyprus gevestigd. Assyriërs en Perzen, Alexander de Grote, de Romeinen, Byzantijnen en Arabieren, kruisridders, Venetianen en Ottomanen. Deze laatste groep bleef ruim driehonderd jaar op het eiland voordat zij het in 1878 overdeden aan de Britten. Het Britse imperium was gebaat bij strategische steunpunten in de Middellandse zee en Cyprus was een belangrijke aanvulling op de reeds bestaande Britse posten. Ook tijdens de Koude Oorlog hadden grootmachten veel belangstelling voor Cyprus, het 'onzinkbare vliegdekship' van de NAVO.

Het waren de Britten die te maken kregen met de Cypriotische onafhankelijkheidsstrijd, die uiteindelijk zou leiden tot de opdeling van het eiland.

'enosis' en 'taksim'

In 1878 kreeg Groot-Brittannië tijdens het Congres van Berlijn het bestuur over Cyprus toegewezen van het Ottomaanse Rijk. Het eiland was al sinds de Oudheid

Grieks qua bevolking en cultuur en sinds de Ottomaanse periode (1570-1878) was daar een Turkse minderheid bijgekomen. Nationalistische opstanden, zoals die in Griekenland en op Kreta tegen de Ottomanen, gingen aan Cyprus voorbij. Hun eerste nationalistische reactie tegen de Britten kwam pas in 1931 toen de behoefte aan 'Enosis', aansluiting bij Griekenland, leidde tot een anti-Britse opstand. Met fors militair geweld onderdrukten de Britten deze volksoptocht en ze regeerden sindsdien per decreet. Pas na de Tweede Wereldoorlog leidde de anti-Britse gevoelens tot het opzetten van politieke organisaties. Cyprus streefde echter geen onafhankelijkheid na, zoals zoveel koloniën deden, maar wilde aansluiting bij Griekenland. De leidende rol hierbij van de Grieks orthodoxe kerk op Cyprus werd zichtbaar in het geloof, het onderwijs en de politiek. De enige andere politieke kracht was AKEL, de Cypriotische communistische partij die sinds 1920 actief was en die aanhangers had in beide gemeenschappen. Aan Turks-Cypriotische zijde groeide vanaf het ontstaan van de Turkse republiek in 1923 het ideaal van 'taksim', de verdeling van Cyprus in een Turks en een Grieks deel. Het onderwijs op het eiland was strikt gescheiden en werkte eerder verwijdering en segregatie in de hand, dan integratie en een gemeenschappelijke nationale Cypriotische identiteit.

Huub Oattes is docent geschiedenis en tevens EUROCLIO-bestuurslid.

Sterke leider

Met het aan de macht komen van aartsbischof Makarios III in 1950 kreeg de Enosis-beweging een sterke leider, die alle Grieks-Cypriotische krachten wist te bundelen en te organiseren tegen de Britse overheersers. Die laatsten zagen Cyprus als een onmisbaar eiland vanwege de strategische ligging, dat dus Brits moest blijven. Men had geen enkel begrip voor de verlangens van de Grieks-Cyprioten (80% van de bevolking) of van Griekenland en weigerde elk politiek gesprek over aansluiting. Een door Griekenland gesteunde guerrillastrijd voor zelfbeschikking werd daardoor onvermijdelijk. Met instemming van Makarios en steun van de bevolking lanceerde George Grivas in 1954 met zijn 200 gewapende ultrarechtse EOKA-strijders guerrilla-aanvallen op de bijna 30.000 aanwezige Britse soldaten en tegen politiek links. De communistische AKEL-partij werd gemarginaliseerd in deze strijd. De Britten sloegen hard terug. Ze deporteerden Makarios, verboden demonstraties, sloten schoten, pakte communisten op en gevangen EOKA-strijders werden opgehangen. Ze besloten tevens om het Turks-Cypriotische deel van de bevolking en Turkije te gaan gebruiken als tegenwicht voor de Enosis-beweging. De Britten reorganiseerden de politie en de veiligheidstroepen door er steeds meer Turks-Cyprioten in op te nemen. Ze stonden zelfs toe dat Ankara een eigen guerrillagroep op Cyprus installeerde, de TMT, die onder leiding van Rauf Denktaş contraterreur tegen de EOKA uitoefende, maar ook doelbewust communistische Turks-Cyprioten ombracht. Ankara koos hiermee voor een beleid dat de deling van Cyprus en aansluiting van Turks-Cyprus bij Turkije beoogde.

Het was in de nadagen van de Suez-crisis dat de Engelsen voor het eerst suggereerden dat een deling van het eiland een politieke optie was. Door geplande aanslagen, soms op de eigen bevolking, werden de beide bevolkingsgroepen tegen elkaar opgehitst. Makarios zocht tevergeefs steun in Athene en besloot vervolgens de Enosis-gedachte in te ruilen voor de onafhankelijkheid van Cyprus en om een politiek ongebonden koers te gaan varen. De VN besloot in 1958 dat Griekenland en Turkije, beide NAVO-lid, recht-

streeks moesten onderhandelen over Cyprus. De Cyprioten zelf werden niet betrokken bij deze onderhandelingen.

Onafhankelijkheid en deling

De uitkomst van die onderhandelingen betekende dat Cyprus onafhankelijk werd, maar wel onder voogdij stond. Ze moest toestaan dat er zowel Griekse als Turkse troepen op het eiland kwamen. De Cypriotische grondwet, die aan het land werd opgelegd, was een heel bijzondere. Zij bepaalde dat de Turks-Cyprioten, een minderheid van ongeveer 18%, niet alleen een onevenredig grote invloed

Vreugdefetieren toen op 3 april 2008 de Grieks- en Turks Cypriotische autoriteiten de grensovergang in Ledra Street heropenden, de hoofdstraat van Nicosia. De stad die sinds het interetnische geweld van de jaren zestig is opgedeeld in een Grieks en een Turks gedeelte. Meer dan 44 jaar lang symboliseerde deze barrière de tweedeling van het eiland langs de, door de VN bewaakte, Groene Lijn. Foto: ANP

kregen in het bestuur (zoals 30% van de parlamentszetels, 30% van de ambtelijke functies - waaronder de politiemacht - en 40% van de legermacht), maar in essentiële zaken, zoals de kieswet en de belastingwetgeving, in feite ook een recht van veto kregen. In de vijf grootste plaatsen, waaronder Nicosia, Larnaca en Famagusta, zouden gescheiden gemeentebesturen worden ingesteld. In het bijbehorende Garantieverdrag stond bovendien dat zowel Groot-Brittannië, als Turkije en Griekenland, samen of individueel, het recht hadden om militair te interveniëren als het verdrag niet voldoende werd nageleefd. De Britten verkregen daarbovenop eeuwigdurende rechten op militaire bases op het eiland, een gebied dat veertig keer groter was dan Gibraltar. Toch ging Makarios in 1960 akkoord met het voorstel en werd zo de eerste president van de nieuwe onafhankelijke republiek Cyprus. De Turks-Cyprioot Dr. Kutchuk werd zijn vicepresident.

In 1963 werd definitief duidelijk dat beide gemeenschappen niet konden en wilden samenwerken in het bestuur van het land. Het wederzijdse wantrouwen, gevoed door 'enosis' en 'taksim', was te sterk. De spanning tussen Grieks- en Turks Cyprioten groeide met de dag. Het land werd feitelijk onbestuurbaar door de vele Turks-Cypriotische veto's. Makarios' initiatief om aanpassingen in het bestuur door te voeren ten nadele van de Turks-Cypriotische machtspositie, leidde tot hevige rellen in het hele land. Brits optreden voorkwam een confrontatie tussen Griekse en Turkse troepen die op het eiland gelegerd waren. Britse soldaten bezetten ook de hoofdstad Nicosia om daar de strijdende partijen uit elkaar te houden door de wijken te scheiden met wegversperringen en prikkeldraad. Dit was het begin van de Groene Lijn, de demarcatielijn die het eiland in tweeën zou delen. Kort daarna stationeerde de VN er blauwhelmen om de rol van de Britten over te nemen. Maar ook UNFICYP kon niet voorkomen dat er gevechten bleven uitbreken en dat de Turks-Cyprioten zich steeds meer verschansten in sterk bewapende enclaves. Een paar keer moest de VS Turkije ervan weerhouden militair in te grijpen na nieuwe incidenten waarbij over en weer slachtoffers vielen. De Amerikanen wilden natuurlijk geen gewapend conflict tussen beide NAVO-staten op de strategische zuidflank. De situatie verergerde in 1967 na de door de VS gesteunde 'staatsgreep van de kolonels' in Griekenland. De nieuwe junta was anti-Makarios vanwege diens ongebonden koers en streefde naar annexatie van Cyprus. Die wens werd gedeeld door veel Griekse officieren die op Cyprus gestationeerd waren. Op 15 juli 1974 pleegden zij een staatsgreep en probeerden Makarios daarbij te doden. Makarios wist op het nippertje te ontkomen en werd met

Britse hulp in veiligheid gebracht. Daarna ontbrandde er op Cyprus een gewapende strijd tussen voor- en tegenstanders van Makarios, waarbij de Turks-Cyprioten zich terugtrokken in hun versterkte enclaves.

Turkse invasie

Makarios' terugkeer kwam te laat, want op 20 juli vond er een invasie plaats van Turkse troepen. Groot-Brittannië en de VS wisten dat dit te gebeuren stond, maar deden deze keer niets om dit te voorkomen. Via de noordelijke havenplaats Kyrenia rukten de Turken snel op naar de hoofdstad Nicosia. Toen vredesbesprekingen op niets uitliepen, de Turken eisten de afscheiding van het Turks-Cypriotisch deel, hervatten zij hun gewapende acties en bezetten al gauw het noordelijk deel van Cyprus. De daar levende Grieks-Cyprioten, zo'n 180.000 in aantal, werden verdreven van huis en haard en gedwongen naar het zuidelijke deel te vluchten. Vanuit het zuidelijk deel vond hetzelfde schokkende proces plaats en werden 50.000 Turks-Cyprioten verdreven naar het noordelijke, nu Turkse deel. De hoofdstad Nicosia werd ook opgedeeld en deed denken aan het naoorlogse Berlijn met zijn barrières, wegversperringen en prikkeldraad. Bij deze etnische zuiveringen vielen veel slachtoffers: 4000 Grieks-Cyprioten en zo'n 800 Turks-Cyprioten. Daar bovenop bleken er na afloop van de gedwongen verhuizingen een kleine 2000 vermisten te zijn. Na de invasie lieten de Turken 35000 soldaten als bezettingsmacht achter.

Na de deling

In 1977 werd Makarios, door de Grieks-Cyprioten, opnieuw tot president gekozen, nu van een bi-communale federale republiek Cyprus. In datzelfde jaar stierf hij en werd opgevolgd door Glafcos Clerides. Al in 1979 had de republiek hetzelfde welvaartsniveau bereikt als voor de Turkse invasie. Het bezette Turkse deel van Cyprus daarentegen ging economisch gezien door diepe dalen. Duizenden Turks-Cyprioten emigreerden mede daardoor naar Groot-Brittannië. Om verschillende redenen werden vele tienduizenden Turken door Ankara gepusht naar Turks-Cyprus te emigreren. Voor veel Turks-Cyprioten was deze Turkse bemoeienis een doorn in het oog en men had niet veel affiniteit met de Turkse nieuwkomers. Ook internationaal gezien werd hiertegen protest aangekend. In het internationaal recht is kolonisatie van bezette gebieden verboden. Eindeloze onderhandelingen over de toekomst van een herenigd Cyprus liepen steeds op niets uit, vooral door de negatieve houding van de Turks-Cyprioot Rauf Denktaş.

In 1983 riep Noord-Cyprus zich, onder druk van Turkije,

uit tot Turkse Republiek van Noord-Cyprus (TRNC) en werd Denktash de eerste president. De VN veroordeelde deze stap en ging over tot een handelsembargo tegen Noord-Cyprus. Tot op de dag van vandaag heeft alleen Turkije deze staat erkend.

In de jaren die volgden waren er regelmatig incidenten langs de bestandslijn waarbij doden vielen. De EU ging zich meer met de zaak bemoeien toen zowel Cyprus als Turkije lid willen worden. Men dacht deze aanvragen te kunnen gebruiken om een oplossing in de kwestie Cyprus te kunnen forceren. Dat Cyprus wel, maar Turkije niet werd uitgenodigd voor toetredingsonderhandelingen deed de zaak niet veel goed. In november 2002 verscheen het eerste Plan Annan, waarin de VN-topman Cyprus voorstelde als een bizonale, bicommunale federatie met een beperkte macht voor de centrale regering, maar ook met territoriale concessies door de Turks-Cyprioten en een terugkeerregeling voor vluchtelingen. In Noord Cyprus kreeg Denktash, die vooral gesteund werd door de Turkse immigranten, te maken met een groeiende oppositie. Veel Turks-Cyprioten waren (en zijn) voorstanders was van hereniging van het eiland en voor aansluiting bij de EU.

Een belangrijk symbolisch lichtpunt in de moeizame relatie tussen beide delen werd in april 2003 het openen van de demarcatielijn, zodat Grieks-Cyprioten voor het eerst sinds 1974 het noorden konden bezoeken. Door het overweldigende succes ervan werd de tijdelijke maatregel omgezet in een permanente, waardoor er in de praktijk open grenzen kwamen tussen beide delen. Een vijfde versie van het Annan Plan werd in april 2004 in een referendum aan de bevolking van beide delen voorgelegd. Ondanks een negatief advies van Denktash kozen de Turks-Cyprioten voor het plan, maar de Grieks-Cyprioten wezen – tot teleurstelling van de buitenwereld – het plan af. Hoewel ze in ruime meerderheid voor hereniging zijn, vonden ze de genoemde voorwaarden in het Annan Plan V onacceptabel. Zo zouden er toch Griekse en Turkse militairen op het eiland blijven, bleef het Garantieverdrag van 1960 gehandhaafd (en daarmee dus het Turkse recht op interventie), mochten de meeste (illegale) Turkse immigranten blijven en moest de compensatieregeling voor verloren bezittingen alleen door de Cypriotische overheid betaald worden.

De consequentie van de afwijzing van het Annan Plan V was dat op 1 mei 2004 alleen de republiek Cyprus toetrad tot de EU en het conflict nog steeds niet was opgelost. Pikant daarbij is dat sinds die datum kandidaat EU-lid Turkije een deel van het grondgebied van de EU bezet houdt. In de jaren die volgden werd de status quo gehandhaafd, omdat

elke vorm van toenadering door de Grieks-Cypriotische president Tassos Papadopoulos werd vermeden.

De EU eist van Turkije een inschikkelijk houding de republiek Cyprus om in aanmerking te komen voor een

lidmaatschap. Nog steeds weigeren de Turken echter hun havens en vliegvelden open te stellen voor de door hen niet erkende republiek Cyprus. Sinds 2008 is er sprake van een voorzichtig optimisme. De nieuwe Cypriotische president Dimitris Christofias heeft regelmatig overleg met zijn Turks-Cypriotische evenknie Mehmet Ali Talat over een mogelijke hereniging. Het zal niet verbazen dat dit overlegproces moeizaam en traag verloopt.

Geschiedenisonderwijs op Cyprus

Leerlingen in de onderbouw krijgen in Grieks-Cyprus twee keer vijfenveertig minuten geschiedenis per week. Als keuzevak in de bovenbouw wordt dit uitgebreid naar drie lessen. Docenten die er lesgeven hebben gestudeerd aan de Historische Faculteit van een veelal Griekse universiteit. In het voortgezet onderwijs ligt het accent sterk op het overdragen en aanleren van de kennis die nodig is voor het kennisgerichte examen. Opmerkelijk is dat er in het primair onderwijs veel meer aandacht is voor brongebruik, museumbezoek, on-site onderwijs, mondelinge geschiedenis en het oefenen met historische vaardigheden. Docenten in het primair onderwijs moeten afgestudeerd zijn aan de Pedagogische Faculteit van een universiteit.

De overheid bepaalt zonder overleg met het veld de inhoud van het curriculum en de lesboeken. En dus werken alle scholen met de voorgeschreven methode *De Geschiedenis van Cyprus*. Dit wordt, verplicht, aangevuld met het gratis door Athene verspreide lesboek *De geschiedenis van Griekenland*.

Chara Makriyianni (35) is zeer ontevreden over het huidige geschiedenisonderwijs in de republiek Cyprus. Zij verwijt de overheid dat het huidige geschiedenisonderwijs eendimensionaal gericht is op de versterking van nationale trots en blind patriottisme en dat de bestaande tegenstellingen verklaard worden in stereotype beelden van slachtoffers (wij) en daders (zij). Zij wil dat leerlingen een veel breder beeld van de geschiedenis krijgen, zowel qua feitelijke kennis, multiperspectiviteit en verschillende interpretaties. De overwegend politiek-militaire benadering moet uitgebreid worden met sociaal-culturele thema's en de specifiek Grieks-Cypriotische geschiedenis moet meer gelinkt en vergeleken worden met de algemeen Cypriotische, Europese en mondiale geschiedenis. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Geschiedenis

is een beladen vak in de gepolitiseerde maatschappij. Veranderingen in het traditionele onderwijs leiden snel tot heftige reacties van ouders, lerarenbonden, media, kerkleiders en politici die waarschuwen dat de nationale identiteit op het spel staat, of die het oneens zijn met een meer inclusieve benadering van de Cypriotische situatie. De meeste docenten ontlopen deze confrontaties liever door trouw het curriculum en de lesmethode te volgen.

Toen de nieuwe Grieks-Cypriotische regering in 2008, in navolging van de Turks-Cyprioten, een onderwijs-hervorming wilde doorvoeren, reageerden alle bekende partijen zoals verwacht: wantrouwend en op voorhand negatief. De orthodoxe kerk, die nog altijd een grote maatschappelijke invloed heeft, gaf alvast een schot voor de boeg. De aartsbisschop stelde dat als er ongewenste veranderingen in de geschiedenisboeken zouden komen, hij de ouders en leerlingen zou oproepen om die nieuwe boeken massaal en in het openbaar te verbranden. In dit klimaat is het niet eenvoudig om veranderingen te bereiken.

Het Turks-Cypriotische geschiedenisonderwijs is in grote lijnen op dezelfde wijze georganiseerd. Maar met het aan de macht komen van de nieuwe Turks-Cypriotische president Mehmet Ali Talat in 2005 zijn er ingrijpende

onderwijsvernieuwingen doorgevoerd. Nieuwe lesboeken kenmerken zich door minder nationalistische inhoud, zijn meer gericht zijn op verzoening en samenwerking. Er is meer aandacht voor sociale en culturele geschiedenis en wordt meer gebruik gemaakt van bronnen en vaardigheden.

Across the divide

Enkele dagen voor het beëindigen van de reisbeperkingen tussen Grieks- en Turks-Cyprus werd in 2003 de nongouvernementele Association for Historical Dialogue and Research (AHDR) opgericht door docenten en onderzoekers met een speciale belangstelling voor het leren en onderwijzen van geschiedenis.

Bijzonder aan de AHDR is dat het bestuur en de ruim 200 leden afkomstig zijn uit beide delen van Cyprus en dat ze bereid zijn om over hun eigen grenzen heen te kijken en doelbewust samenwerking zoeken met 'de anderen', of zoals ze zelf liever zeggen 'across the divide'.

Hun doelstelling: het promoten van kritisch- en historisch denken in Cyprus. Alleen door kritisch om te gaan met het (eigen) verleden krijgen leerlingen een eerlijker en veelzijdiger beeld van de werkelijkheid. Hierdoor kan op termijn de huidige impasse doorbroken worden en is een hereniging in de nabije toekomst weer mogelijk. Want dat is een ongeschreven en onuitgesproken doelstelling waar de AHDR zeker ook naar streeft.

Chara Makriyianni is president en een van de oprichters van de AHDR en zij is heel stellig: 'Laat de historici spreken en niet de politici, dat geeft een betere kans op een eerlijker beeld van onze geschiedenis. En daar vanuit is wederzijds begrip en respect haalbaar, wat de brug naar een herenigd Cyprus zou kunnen betekenen.'

De jonge AHDR weet zich gesteund door veel internationale instellingen, zoals de VN, de Raad van Europa en Euroclio, die dit soort bi-communale NGO's van harte ondersteunen.

Omgekeerd zoekt de AHDR ook doelbewust aansluiting en samenwerking met Europa en de wereld om los te komen van de benauwde verhoudingen op het eiland. Beide gemeenschappen berichten tot nu gematigd positief over AHDR, die een bewust een 'low profile' beleid voert, zich op geschiedenisonderwijs concentreert en zich niet mengt in politieke discussies. Deze politiek onafhankelijke koers blijkt effectief te zijn. Twee projecten van de AHDR kregen ronduit positieve reacties in de media. *Nicosia is calling* is een project waarbij leerlingen uit beide gemeenschappen cultureel materiaal ontwikkelen over de stad die ze samen delen. Veelzeggender nog is het project *The home for cooperation*, waarbij AHDR met veel internationale steun een vervallen pand in de

Chara Makriyianni

Εταιρεία ιστορικού διαλόγου
και έρευνας, association
for historical dialogue
and research, ταϊνέζικη
dialog ve araştırmalar derneği.

VN bufferzone heeft aangekocht, om het om te vormen tot een educatief centrum waar beide gemeenschappen elkaar kunnen ontmoeten en samenwerken. Op deze manier willen ze ook symbolisch nieuw leven blazen in deze 'dead zone'.

In 2004 sloot de AHDR zich aan bij de euroclio, de Europese vereniging van Geschiedenisverenigingen. Chara Makriyianni trad snel daarna toe tot het Euroclio bestuur.

In april 2009 organiseert de AHDR samen met acht Grieks- en Turks-Cypriotische (onderwijs)vakbonden de jaarlijkse EUROCLIO Conferentie. Een uitzonderlijke gebeurtenis omdat deze partijen nog niet eerder op dit niveau samenwerkten. Volgens Chara zien alle betrokkenen de historische betekenis en kans van deze gebeurtenis in en zijn ze bereid om met elkaar samen te werken. Dat vereist de nodige politieke talenten van de AHDR en een grote bereidheid van alle betrokkenen tot het doen van concessies. Een gouden afspraak binnen het organiserend team is dat de politici buiten de deur worden gehouden. Het is daarentegen een politieke boodschap van formaat als de organisatoren uit het Griekse en het Turkse deel van Cyprus de buitenwereld, maar vooral hun eigen verstarde politici, kunnen laten zien dat nauwe en intensieve samenwerking goed mogelijk is en dat een hereniging voor beiden profijtelijk kan zijn.

EUROCLIO 16TH ANNUAL CONFERENCE - CYPRUS APRIL 2009

Voor collega's die de situatie in Cyprus zelf willen ervaren en beoordelen bestaat er de mogelijkheid om deel te nemen aan de jaarlijkse EUROCLIO conferentie (Annual Professional Training and Development Conference) die wordt georganiseerd in nauwe samenwerking met de AHDR en acht Grieks- en Turks-Cypriotische lerarenbonden. De conferentie wordt gehouden van 5 tot 11 april 2009 in Nicosia, Cyprus en heeft als thema 'Taking the Perspective of the Others'. U kunt daar een uitgebalanceerd programma van lezingen, workshops en cultuur-historische 'on-site education' volgen. Gedurende deze week werkt u samen met ruim honderdvijftig Europese collega's. Een prachtige gelegenheid dus om elkaar te ontmoeten, te overleggen en samen te werken op dit uitzonderlijke eiland.

Voor meer algemene informatie over de conferentie en het volledige programma bezoekt u: <http://ac2009.euroclio.eu>. Het Europees Platform heeft nog verschillende beurzen beschikbaar, maar haast u want: op is op!

LITERATUUR

P. Anderson, **The Divisions of Cyprus**, in: London Review of Books Vol 30 nr. 8, Londen 2008

C.A. Klok, **Afrodite en Europa. Een beknopte geschiedenis van Cyprus van de prehistorie tot heden**, Utrecht 2005

Meer informatie:

Over euroclio, European Association of History Educators:
www.euroclio.eu

Over AHDR, Association for Historical Research and Dialogue:
www.hisdialresearch.org